

SPIS TREŚCI

Od autora	9
------------------------	----------

Rozdział I

„Historyka”: wstęp do studiów historycznych.....	11
---	-----------

- polska granica zachodnia, migracje i potrzeba nowej historii
- uwikłania historiografii — historia: nauka, sztuka czy akt wiary?
 - geneza i społeczne funkcje historiografii
- pierwotne opowieści o przeszłości naśladują mity — Lelewel: krytyka wiarygodności przekazów
- dwa oblicza historiografii: apologia rzeczywistości i jej krytyka
- polityka i filozofia poprzedza historiografię — antyczna Grecja sofistów i analogia z Europą XIX wieku
- demokracja polityczna warunkiem istnienia historii krytycznej
- Arystoteles i Ranke o różnicach między historią a poezją — Ortega y Gasset „o czytaniu”
- o kłamstwie historiograficznym w sensie pozamoralnym — zalety poznawcze falsyfikatów i dzieł autorów pomniejszego talentu
- źródła świadectwem „wzorów kultury”
- postmodernizm: historyk „potężniejszy od Boga”?
- Cassirer: historia hermeneutyką
- św. Augustyn: przeszłość istnieje wyłącznie jako „obecność rzeczy minionych w teraźniejszości”
- rola „nauk dających poznać źródła historyczne”
- wady „nieklasycznej historiografii”

Rozdział II

„Paradygmat Stenzla”: historia w służbie polityki53

- dorobek naukowy Stenzla — jego metoda
- Śląsk za czasów polskich według Stenzla
- rola miast
- wizja Bobrzyńskiego
- Stenzel w historiografii polskiej
- teoria kolonizacji wewnętrznej w wydaniu historyków niemieckich i jej polityczne tło
- tradycje historiografii kłodzkiej, jej związek z miejscami kultu, kuracjuszami i turystami
- działalność niemieckich kłodzkich towarzystw kulturalnych — rzekome polskie tradycje ziemi kłodzkiej
- analiza przekazów kronikarskich
- rzekome tysiąclecie Kłodzka
- rzekoma przynależność Kłodzka do państwa Piastów
- wątpliwy przekaz Tatiszczewa o Kłodzku
- krytyka dorobku Dziewulskiego i Bartkiewicza
- zawodność metod toponomastycznych
- Henryk IV Prawy w Kłodzku
- polityczne uwarunkowania polskiej historiografii kłodzkiej
- Walter Kuhn i jego wizja niemieckiego osadnictwa na Śląsku — zawodność kryterium imionowego w kwestii przynależności etnicznej — rozmiary napływu Niemców na Śląsk
- polska i niemiecka kultura ludowa
- biografia a wiedza pozaźródłowa Kuhna
- stronnicza interpretacja źródeł
- brak podstaw do uznania książęcych kancelarii za ośrodki planowania osadnictwa niemieckiego
- dawne związki Śląska z Wielkopolską i Małopolską a rozwój gospodarczy tej dzielnicy
- szlaki niemieckiej kolonizacji
- kolonizacja na prawie niemieckim jako „reforma rolna” w interesie miejscowych feudałów
- bezradność historiografii polskiej wobec „paradygmatu Stenzla”
- „postęp” a antyniemieckość w historiografii polskiej

Rodział III

„Rzeczywistość z asteryskiem”: ludowe stereotypy i naukowe autorytety	122
– przewodniki turystyczne narzędziem i świadectwem kultury historycznej po 1945 r.	
– polonizacja śląskich symboli	
– Józef Sykulski: dziejopisarstwo a matryca kultury agrarnej — historia akademicka a kultura popularna	
– „swoi” i „obcy”	
– anachronizm w kulturze i historiografii	
– Śląsk a początki języka polskiego	
– erudycyjne niedostatki historyków śląskich	
– uległość wobec przekazów niemieckich amatorów	
– cele monografii historycznych	
– powszechny brak krytycyzmu	
– rzekoma „prechryścianizacja” Śląska	
– <i>carmen Mauri</i> , czyli efekt śnieżnej kuli — przemiana hipotezy w „fakt historyczny”	
– Piotr Włost postacią ze śląskiego kanonu historycznego	
– Piotr Włost symbolem w niemieckiej historiografii	
– literackie inspiracje naukowych monografii	
– niepowodzenie prób zmiany tradycyjnego kanonu	
– opozycje bazowe mediewistyki śląskiej	

Rodział IV

„Rzeczy minione w teraźniejszości”: historycy i świat źródeł	196
– „rzeczy minione” jako wyłączny przedmiot historycznego poznania	
– Piekosiński i nakaz stawiania hipotez — nawet kiedy brak źródeł	
– spory wokół wielkiej własności i „ustroju prawa książęcego”	
– subiektywny dobór źródeł — źródło jako „rzecz” i „znak”	
– wadliwa chronologia dokumentów w kodeksach dyplomatycznych	
– „causa Vortret”: dzieje instytucji a wiarygodność wytworzonych przez nie źródeł	
– intencje wydawców źródeł	
– anachronizm interpretacji źródeł przez filtr pojęć „narodu” i „państwa”	
– wartości istotą kultury	

Rozdział V

„Popas w Upicie”: historie i wartości226

- Mickiewicz o historiografii jako świadectwie wyznawanych wartości — właściwa chronologia „świadectw” chronologią historii kultury
- mit piastowskiego absolutyzmu wyrazem marzenia o silnej władzy wykonawczej
- mediewistyka powojenna kontynuuje wcześniejsze tradycje
- marksizm dostosowany do dawnej tradycji historiograficznej
- patriotyzm wartością naczelną powojennej mediewistyki
- wpływ współczesności na pojawienie się „puryzmu metodologicznego” (Stanisław Kuraś, Józef Matuszewski)
- wiodące wartości historiografii śląskiej przed i po 1989 r.

Literatura cytowana241